

BACHELOROPPGAVE

“Jeg er utdannet og jeg vet hvilke rettigheter jeg har”

- Masaijenter og utdanning, en kultur i endring?

“I am educated and I know my rights.”

- Maasai-girls and education, a culture that is changing?

Sina Elise Tosterud

Kandidatnummer: 121

GUPEL412 Bacheloroppgave, vitenskapsteori og forskningsmetode

Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Veileder: Vibeke Vågenes

Innleveringsdato: 03.06.18

Antall ord: 10997

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 10

Abstract

For some years now girls and education have been a globally known topic. Gender equality and empowerment of women is something that is engaging a lot of people. The purpose of this bachelor thesis is to find out in what ways education can make a difference for maasai girls in Tanzania. By using a qualitative approach, I have looked into the traditional gender roles in the maasai culture, what the girls (who get secondary school education) hopes and dreams are like, their possibilities in the future, differences between the girls at school and the girls still living in a traditional maasai society and how education can be a part of changing the maasai culture. I found that education really can make a difference when it comes to maasai girls, both in the terms of job- and career possibilities and when it comes to “being empowered”. The girls who are educated knows their rights and can make their own decisions in life.

Forord

Denne bacheloroppgaven har vært et helt spesielt, spennende og lærerikt prosjekt. Fra forberedelsene før feltoppholdet i Tanzania, til en inntrykksfull og lærerik datainnsamlingsprosess. Videre kom jeg hjem til Norge, mett av alle opplevelser fra reisen, for så å begynne transkriberingen og skriveprosessen. Hele oppgaven har vært en prosess som jeg aldri ville vært foruten. Den har gitt meg ny innsikt og erfaringer som jeg er sikker på at jeg kommer til å ha bruk for senere i livet. Særlig som lærer i undervisningssituasjoner, men også generelt i livet. Vi møter hele tiden nye mennesker med ulike erfaringer, annerledes kulturbakgrunn og forskjellige referanser enn oss selv. Denne oppgaven har vært med på å utvide min forståelse for andre mennesker og jeg er svært takknemlig for muligheten til å ha praksisperioden min på internatskolen for masajenter i Tanzania denne våren.

Jeg vil gjerne benytte anledningen til å rette en spesiell takk til lærerne og elevene ved praksisskolen i Tanzania. Uten deres åpenhet og interesse for prosjektet, hadde jeg aldri kunne skrevet denne oppgaven.

Jeg vil også takke veilederen min, Vibeke Vågenes, for å ha gitt meg mange gode råd og ideer, og for at hun alltid har vært interessert og engasjert i arbeidet mitt.

En takk fortjener også pappaen min, som har sittet mange timer sammen med meg for hjelpe til med kutting av ord og korrekturlesing. Noen ganger trenger man virkelig et “utenfraperspektiv” for å kunne se bedre.

En siste takk går til venn og medstudent, Sigve Kjerpeseth Kvellestad, for grundig korrekturlesning.

Til deg som leser – god lesing videre!

Bergen, 3. juni 2019.

Innholdsfortegnelse

Abstract	2
Forord	3
1 Innledning	7
1.1 Valg av tema	7
1.2 Problemstilling og avgrensing	8
1.3 Disposisjon	8
2 Bakgrunn (tidligere forskning)	9
2.1 Etnisitet i Tanzania	9
2.2 Masaifolket	9
2.2.a Pastoralister	9
2.2.b Patriarkalsk samfunn	10
2.2.c Kjønsroller i masaisamfunnet	10
2.2 d Utdringer med utdanning hos masaifolket	11
2.3 Utdanningssystemet i Tanzania	12
2.3.a Historisk tilbakeblikk på utdanningssystemet	12
2.3.b Utdanningssystemet i dag	13
3 Teori	14
3.1 Valg av teori	14
3.2 Kulturteori	14
3.2.a Hva er kultur?	14
3.2.b Kulturell endring	15
3.2.c Kulturell identitet.....	15
3.3 Kjønn og kjønnsroller	15
3.3.a Kjønn	16
3.3.b Kjønsroller	16
3.4 Empowerment	16
3.4.a Definere Empowerment.....	16
3.4.b Women's Empowerment	17
4 Metode	19
4.1 Valg av metode og metodedesign	19
4.2 Intervju	19
4.2.a Utvalg av informanter	20
4.2.b Intervjuprosessen	20
4.2.c Intervjueguide	21
4.3 Feltopphold	21
4.3.a Feltobservasjon	22
4.3.b Feltsamtale.....	22
4.4 Etiske hensyn	22
4.4.a Min rolle i felten - forholdet mellom forsker og intervjuobjekt	23
4.5 Validitet og Relabilitet	24

5	Presentasjon av funn og drøfting	26
5.1	Introduksjon av informantene	26
5.1.a	Elevene	26
5.1.b	Lærerne	27
5.2	Hvordan beskrives kjønnsrollene i det tradisjonelle masaisamfunnet?	28
5.2.a	Fordeling av arbeidsoppgaver	28
5.2.b	Andre trekk ved kjønnsrollene	30
5.3	Hvordan ser masaijentene, på skolen, på sin egen framtid?	32
5.3.a	Drømmene og mulighetene videre	32
5.3.b	Å gi noe tilbake	34
5.3.c	Empowerment i fokus	35
5.4	Hva tenker masaijentene, som går på skolen om framtiden til sine søstre, kvinnelige slektninger og jevnaldrende som bor hjemme?	37
5.4.a	Tidlig ekteskap og mangel på likestilling	37
5.4.b	Begrensede muligheter	38
5.5	Utdanning og endring av kultur	38
6	Konklusjon	41
7	Litteraturliste	42
8	Vedlegg	45
8.1	Vedlegg 1	45
	Interview guide: students	45
8.2	Vedlegg 2	47
	Interview guide: teachers	47

Tabeller:

TABELL 5. 1 TRADISJONELLE ARBEIDSOPPGAVER I MASA KULTUREN

29

1 Innledning

1.1 Valg av tema

Det har i nyere tid vært et stort globalt fokus på jenter og utdanning, spesielt i Europa og vesten, men også i ”den tredje verden” eller det som i dag blir kalt samarbeidsland. Likestilling og Women’s empowerment er noe mange brenner for, og feminisme er en utbredt ideologi. Flere og flere bistandsorganisasjoner og NGO-er (Non-Governmental Organizations) samler inn penger og har prosjekter med fokus på jenter og utdanning. Et eksempel på dette er Norges nåværende statsminister, Erna Solbergs, store fokus og satsing på jenter og utdanning globalt de siste årene. Under Solberg-regjeringen har jentesatsingen økt betraktelig innenfor utdanningsfeltet. Norge femdoblet støtten til jenters utdanning fra 70 millioner til 343 millioner mellom 2011 og 2016 (Skjæraasen, 2018).

Masaikulturen er en kultur som generelt har endret seg lite i forhold til mange andre stammekulturer i Tanzania. Det er fortsatt mange masaifolk som lever på en helt tradisjonell måte. I et vestlig perspektiv kan noen av normene og tradisjonene som fortsatt praktiseres i enkelte masaisamfunn beskrives som kvinneundertrykkende. Jentene blir giftet bort i ung alder mot en brudepris (gjerne betalt i kyr), kjønnslemlestelse blir fortsatt praktisert i flere masaisamfunn, flerkoneri er normalt og gir fortsatt status, kvinner har ikke rett til å eie eiendom eller eiendeler og kjønnsrollene er noe helt annet enn det vi som kommer fra Norge er vant til.

Da jeg fikk vite at jeg skulle ha praksisen min på en secondary school for masaijenter ble jeg nysgjerrig på både skolen, kulturen og jentenes bakgrunn og muligheter videre. Det dukket opp spørsmål hos meg som handlet om hvordan den tradisjonelle masaikulturen er, hva slags samfunn jentene som går på skolen kommer fra, hvordan utdanningen gir dem andre muligheter, hva jentene selv tenker om sine muligheter kontra jenter som fortsatt lever i det helt tradisjonelle. Temaene jeg til slutt valgte å fokusere på er masaijenter og utdanning og kulturell endring.

1.2 Problemstilling og avgrensing

På bakgrunn av temaet jeg har valgt at jeg vil undersøke, tar jeg utgangspunkt i følgende problemstilling:

- Hvilken forskjell kan utdanning gjøre for masaijenter i Tanzania?

For å utdype og avgrense problemstillingen min har jeg valgt ut tre delspørsmål, som til sammen vil kunne danne grunnlag for å besvare hovedproblemstillingen:

- Hvordan beskrives kjønnsrollene i det tradisjonelle masaisamfunnet?
- Hvordan ser masaijentene, på skolen, på sin egen framtid?
- Hva tenker masaijentene, som går på skolen, om framtiden til sine søstre, kvinnelige slektninger og jevnaldrende som bor hjemme?

Det første spørsmålet ville gjøre det mulig å finne ut av hvordan et tradisjonelt masailiv for jentene på skolen kunne sett ut, det gir også et dypere innblikk i kulturen. Det andre spørsmålet handler om hvordan jentene ser på framtiden sin, spørsmålet er med på å finne ut av hvilke ambisjoner, muligheter og drømmer jentene som får utdanning har. Og det siste spørsmålet setter tankene deres om egen framtid opp mot hva de tenker rundt masaijenter og -kvinner som ikke får denne muligheten.

1.3 Disposisjon

I den første delen av oppgaven presenterer jeg tema og problemstilling. Den andre delen fokuserer på å gi en bakgrunnsforståelse av oppgavens videre hensikt. Etnisitet, masaifolket og deres kultur og skolesystemet i Tanzania beskrives i denne delen. I teorikapittelet presenterer jeg teori som er relevant med tanke på temaet og for senere drøfting av datamaterialet. Begreper som kulturell endring, kjønnsroller og empowerment blir definert i denne delen. Metodekapittelet viser hvordan jeg gikk fram for å samle inn data, og hvilke metodiske valg og hensyn jeg tok underveis. I den femte delen av oppgaven presenterer og drøfter jeg funnene mine i lys av relevant teori. Jeg avslutter oppgaven med en oppsummerende diskusjonsdel og en konklusjon basert på funnene.

2 Bakgrunn (tidligere forskning)

I dette kapittelet vil jeg presentere tidligere forskning når det kommer til Tanzania og masaifolket; deres levemåte, utdanning og kjønnsroller.

2.1 Etnisitet i Tanzania

Tanzania er et land med et stort etnisk mangfold. Det er vanskelig å komme frem til et eksakt tall, men det antas at landet består av over 120 ulike etniske grupper (Christophersen, 2018, s. 50). En etnisk gruppe kan ha ulike definisjoner. I Store norske leksikon kan man lese at en etnisk gruppe er “en gruppe som innenfor et større samfunn selv betrakter seg som en gruppe i forhold til andre, og som også blir identifisert som en egen folkegruppe av andre.” (Schackt, & Sommerfelt, 2018). Denne definisjonen kan støttes av Thomas Hylland Eriksens forklaring på en etnisk gruppe. Han påpeker også at vi i dagligtalen vanligvis bruker begrepet om en minoritetsgruppe som har et kulturelt særpreg, samtidig kan begrepet også brukes om majoritetsbefolkninger. Etnisitet handler om en kontakt mellom grupper, og oppstår dersom gruppelemmene anser seg selv som kulturelt forskjellig fra noen andre (Eriksen 1993, s. 311).

2.2 Masaifolket

I denne oppgaven har jeg valgt å fokusere på en bestemt etnisk gruppe, masaifolket. Det er derfor relevant å ta med bakgrunnsstoff om denne gruppen. Masaifolket er en etnisk gruppe som holder til i de nordlige og sentrale delene av Tanzania og i sørlige deler av Kenya. Det er vanskelig å vite eksakt hvor mange mennesker som tilhører en masaistamme, da folketellinger i Tanzania ikke har registrering av etnisitet, men The Maasai Association estimerer at det er mellom 500 000 og en million masaier i Tanzania og Kenya (Maipai, 2016).

2.2.a Pastoralister

Masaifolket er en pastoralistisk etnisk gruppe, og de lever i hovedsak av kveg, sauer og geiter, og bruker den afrikanske savannen og tørre områder til å gjete og holde husdyrene. En del mennesker fra masaistammer har i dag permanente bosetninger og driver også med noe jordbruk, men dette har ikke vært vanlig i tradisjonell masaikultur. Det er dyrene som har gitt dem nødvendigheter som

mat, ly og klær, enten gjennom direkte bruk av dyrene eller byttehandler (Knox & Marston, 2014, s. 287). I dag vil man finne de fleste masaier boende i enten byer eller i masailandsbyer kalt bomaer. En boma er en stor, inngjerdet sirkel med flere små, runde masaihytter laget av kumøkk, leire, gress og grener. Gjerdet som går rundt landsbyen er laget for å beskytte landsbyen mot inntrengere, og hyttene er laget på en måte som gjør det raskt og enkelt å bytte bosted. Av denne grunnen er plasseringen på landsbyen ofte midlertidig, og mobiliteten er viktig fordi masaifolket gjerne vil flytte på seg når det begynner å bli knappheter på nødvendige ressurser som beite og vann (Stock, 2013, s. 339).

2.2.b Patriarkalsk samfunn

Mange afrikanske samfunn har en patriarkalsk oppbygning. I et slikt samfunn er det mannen som har forsørgerrollen i familien, og det er han som skal ha lønnet arbeid. I en masaikontekst fungerer dette samfunnet litt annerledes enn i en vestlig kontekst. Rikdom i masaisamfunnet blir målt i antall kveg. I masaikulturen er derfor dyrene først og fremst arbeidsområdet til mannen, og han kan heller arbeide "ulønnet" med dyrene for å unngå å miste rikdom (Stock, 2013, s. 339). Det er mannen som eier kveget og bestemmer over hvordan man skal forvalte kyrene, mennene bestemmer f.eks. hvilke kyr konene kan melke. Stock definerer patriarkalske samfunn slik: "dominated by men; men are the main decision makers, and they exercise considerable control over the activities of women" (Ibid, s. 572).

I en masaifamilie representerer et jentebarn gjerne en fremtidig brudepris. Denne fremtidige brudeprisen blir ikke høyere dersom jenta er utdannet. Det er også en sterk tradisjon for tidlig ekteskap i masaikulturen, hvor jentene gjerne blir giftet bort etter de er ferdig med primary school (7 år på skole). Dette er en av grunnene til at jenter ofte ikke blir prioritert når det kommer til skole og utdanning. Denne samfunnsstrukturen fører til at kvinnene blir avhengig av mennene sine, både økonomisk og politisk. Likestillingen i samfunnet blir derfor fraværende, og patriarkatet blir værende (Hodges, 1999, s. 50).

2.2.c Kjønsroller i masaisamfunnet

Masaifolket har en kjønnsbasert oppgavefordeling i det tradisjonelle samfunnet, og det har skapt en klar forskjell på hva det vil si å være mann og kvinne i masaikulturen. Historiske bevis peker på

at kjønnsrollene i masaikulturen var komplementære, dvs. at rollene utfylte hverandre. Hver kjønns- og alderskategori hadde spesielle roller, ansvarsområder, og rettigheter. Alle rollene måtte fullføres på en god måte for at husholdet og hjemstedet skulle ivaretas. Den voksne kvinnen hadde oppgaver i hjemmet som å ta vare på barna og lage mat, men hun hadde også delte rettigheter og tilgang til familiens flokk av kyr og geiter sammen med mannen. Hun reiste langt for å inngå byttehandler med produkter fra husdyrene, og håndterte uenigheter mellom kvinnene samtidig som hun kunne påvirke de politiske avgjørelsene hos de mannlige lederne. Kvinnene var også kjent som de moralske lederne (Hodgson, 2011, s. 146-147).

I dag kan kjønnsrollene i masaikulturen virke noe annerledes:

“Over the last hundred years or so, however, as resources like land and livestock have become commoditized, men have been targeted as political leaders, household “heads” and livestock “owners” by first colonial then postcolonial authorities; and women’s moral authority and spiritual significance have been dismissed; pastoralist women have occupied increasingly vulnerable and dependent positions in their households and homesteads. They now hold only limited rights to livestock, lack inheritance rights and significant decision-making power, and have few ways to earn cash. Yet they are increasingly responsible for feeding and caring for their children, including paying any school fees or health care costs. Very few are literate or speak Swahili, the national language.” (Ibid, s. 147).

2.2 d utfordringer med utdanning hos masaifolket

I mange kulturer hvor mennesker lever nomadisk kan skolegang være en utfordring. Masaiforeldre har vært skeptiske til å sende barna sine på skole både tidligere og nå i dag. Problematikken rundt dette kan man se igjen i flere masaisamfunn. Masaifolket var ikke særlig involvert i Ujamaa-satsingen. Denne satsingen fra 1967 handlet om å samle mange små landsbyer i Tanzania for blant annet at tilbudet om utdanning og helse skulle nå ut til flere. Skoleveien kan derfor være lang og farlig for barn som bor i rurale strøk med dårlig utviklet infrastruktur (Mashaza & Majani, 2018, s. 119).

Det finnes flere grunner til at en del masaifolk ser på utdanning som et problem. En av dem handler om at barna ofte er kilde til arbeidskraft. Barna hjelper tradisjonelt til med flere oppgaver i husholdet i masaikulturen. De kan for eksempel ha ansvar for gjeting, melking og henting av vann. Når barna blir sendt på skole kan det dermed forstyrre hele livsgrunnlaget i noen masaisamfunn. Enkelte mener også at utdanning løsriver barna fra den opprinnelige kulturen sin, og forstyrrer dem med inntrykk fra verden utenfor. Andre er kritisk til hvilken nytteverdi skolen tilfører barna, og ser ikke hvordan kunnskaper barna lærer i skolen har relevans i deres samfunn (Ibid).

Det har blitt gjort en case-studie av ulike tiltak for å forbedre masaijenter sin tilgang på utdanning i Tanzania. Denne studien er gjort av Temba, Warioba & Msablia og er gjennomført i Monduli-distriktet, som er det samme området som jeg utført datainnsamlingen min fra (Temba et al., 2013, s.21). Ut fra studien påpeker de flere kulturelle grunner til at masaijenter, spesielt, hindres i å gå på skole. Disse grunnene er blant annet store avstander til skolen, migrasjon som følge av den nomadiske livsstilen, fattigdom og kulturelle tradisjoner som arrangert tidlig ekteskap (Ibid, s. 33). Til tross for dette har masaifolket sin deltakelse i formell utdanning økt de siste årene (Mashaza & Majani, 2018, s. 119). Det er nå stadig flere og flere masaijenter i skolen, og flere begynner også på secondary school (Temba et al., 2013, s. 349).

2.3 Utdanningssystemet i Tanzania

2.3.a Historisk tilbakeblikk på utdanningssystemet

Tanganyika (Tanzanias fastland) ble selvstendig i 1961, og siden da ble utdanning en viktig del av oppbyggingen av landet. Tanzanias første president (“landsfaderen”), Julius Nyerere, sa at “Education is power”, og fremhevet betydningen av utdanning helt fra starten av sin regjeringstid (Mashaza & Majani, 2018, s. 128). Utdanning ble først sett på som en nøkkel til modernisering, men i 1967 endret det fokus til å handle om selvberging. Grunnleggende utdanning for alle, både barn og voksne var et mål. Det var Nyerere som presenterte dette programmet, og det ble kalt Education for Self-Reliance. I 1974 kom det et nytt og viktig mål for utdanningen. Dette var Universal Primary Education, en ny storsatsing som hadde som mål å få alle barn inn i skolen. Denne satsingen førte til at antall elever i barneskolen gikk fra 1,2 millioner til 3,5 millioner på syv år (Wedgewood, 2010, s. 841).

På 80-tallet kom strukturtilpasningsprogrammene på banen. Dette innebar at Det internasjonale pengefondet og Verdensbanken stilte ulike krav til alle land som ønsket å ta opp lån. Fordi Tanzania opplevde økonomisk krise på denne tiden, så de seg nødt til å følge kravene og ta opp lån (Smukkestad, 2008, s. 132-135). Disse programmene innebar blant annet at staten måtte redusere utdanningskostnadene. Dette ga negative konsekvenser for analfabetismen i landet. Fra midten av 90-årene og framover har det vært en positiv vekst igjen, og alfabetiseringsgraden i Tanzania ligger nå på ca. 70% (Feldberg, 2013, s. 178).

I nyere tid har det blitt satt mer fokus på lengre utdanning. Tanzanias utviklingsvisjon, Vision 2025 (United Republic of Tanzania, 1999), påpeker at det ikke er nok med grunnskole i 7 år. Det diskuteres om ordinary secondary school skal bli obligatorisk i tillegg til primary school. Målet med satsingen på lengre utdanning er at landet vil få menneskelige ressurser av høy kvalitet som vil være viktig og nødvendig for videre utvikling (Wedgewood, 2010, s. 842).

2.3.b Utdanningssystemet i dag

I Tanzania starter opplæringen når barna er 5 år gamle. Utdanningssystemet har 2 år med pre-primary, 7 år med primary, 4 år med ordinary secondary (O-level), 2 år med advanced secondary (A-level) og 3-4 år med høyere utdanning (Wedgewood, 2010, s. 843). Det er som sagt kun primary school, per dags dato, som er obligatorisk og gratis. Dette tilsvarer barneskole i Norge med 1.-7. klasse. Dette har ført til en stor deltakelse i hele landet. I dag er ca. 97% av alle barn i befolkningen oppmeldt til primary school hvert år (President's office, 2017). Dette gjelder også gutter og jenter som tilhører masaistammen. Det er derimot mye mindre oppslutning til secondary school og videre utdanning blant masaiene, spesielt for jenter men det er også mange masaigutter som ikke går videre med skolegangen. Fordelingen av jenter og gutter er veldig lik på primary school, men desto høyere i utdanningen man retter blikket, jo større overrepresentasjon av gutter er det (Wedgewood, 2010, s. 844).

3 Teori

3.1 Valg av teori

På bakgrunn av at min problemstilling og tema for oppgaven i hovedsak går ut på å finne ut av hvordan utdanning påvirker masaijenter, med fokus på tanker om og muligheter i fremtid, trengte jeg teori som kan belyse dette og som kan være til hjelp i mine analyser i kapittel 5. Siden jeg skriver om en forholdsvis ukjent kultur og ser etter endringer i denne kulturen, ble det relevant og ha med kulturteori. Oppgaven handler om jenter/kvinner og til en viss grad om kjønnsforskjeller i masaikulturen. Teori om kjønn og kjønnsroller ble på denne måten en selvfølge. Skolen elevinformantene går på har målsetninger som er knyttet opp til fenomenet empowerment, og mange av svarene i datainnsamlingen handler om “Empowerment of Women”. En teoretisk forklaring på begrepet og fenomenet er derfor viktig.

3.2 Kulturteori

For å kunne skrive om, analysere og beskrive kulturelle forhold er det viktig at man har en forståelse av hva kultur er, hvordan kultur kan endre seg og på hvilken måte kulturen er en del av identiteten til mennesker.

3.2.a Hva er kultur?

Det er vanskelig å definere hva kultur er. Begrepet vil ofte ha ulik betydning avhengig av hvilken kontekst det inngår i. Mange vil kanskje beskrive kultur som de handlinger, verdier, normer, skikker og ritualer som er felles for en gruppe mennesker. Definisjonen kan virke vag, men man kan likevel dele begrepet inn i to kategorier; det verdiorienterte kulturbegrepet og det beskrivende kulturbegrepet. Som samfunnsforsker studerer man kulturelle forskjeller og kulturell variasjon. I denne sammenhengen er det derfor aktuelt å bruke det beskrivende kulturbegrepet som også skal være et verdinøytralt begrep. Det beskrivende kulturbegrepet forteller helhetlig om et samfunn og ser på kultur som noe som er inkludert i alle aspekter i livet (Børhaug et al., 2014, s. 149). Én definisjon av kultur som hører til det beskrivende kulturbegrepet er: “Kultur er de ideer, verdier, regler, normer, koder og symboler som et menneske overtar fra den foregående generasjonen, og

som man forsøker å bringe videre – ofte noe forandret – til den neste generasjon.” (Klausen, 1992, s. 27).

3.2.b Kulturell endring

I mange tilfeller legges det vekt på at kulturen er i stadig og kontinuerlig endring, og hvilke faktorer som er med på å endre kulturen. Kulturell endring kan blant annet være et resultat av “indre spenninger i eit samfunn, teknologisk utvikling og kontakt mellom ulike samfunn og kulturar” (Børhaug et al., 2014, s. 153). Det finnes mange eksempler fra historien på hvordan f.eks. ny kunnskap, nye ideer og religiøse retninger har spredd seg og ført til at samfunn og kulturer har endret seg.

3.2.c Kulturell identitet

”Forming a cultural identity involves adopting the beliefs and practices – the custom complexes – of one or more cultural communities. For example, the extent to which one acts on the basis of familial and communal obligations, or adherence to spiritual precepts, or notions of autonomy and independence typically constitute important elements of one’s cultural identity” (Jensen, et al., 2011, s. 286)

Kulturen vår legger bestemte føringer for væremåten og tenkningen vår og skaper rom og avgrensninger for hvordan vi utfolder oss, og det er ut fra de kulturelle forutsetningene våre at vi fortolker virkeligheten og innretter oss etter denne forståelsen vår (Thorbjørnsrud & Engebriksen, 1995, s. 39).

3.3 Kjønn og kjønnsroller

Den biologiske forskjellen mellom kvinner og menn blir tatt i bruk i alle kjente folkegrupper som et utgangspunkt for kulturell og sosial differensiering mellom kjønnene. Det er derfor viktig å ha kunnskap og forståelse om begrepene kjønn og kjønnsroller for å kunne analysere og drøfte hvordan disse fenomenene ses på i en annen kultur og på hvilken måte det er i eventuell endring.

3.3.a Kjønn

Antropologer skiller mellom to grunnleggende måter å se kjønnsforskjeller på. På engelsk er disse forskjellige synene beskrevet gjennom å bruke begrepene *sex* og *gender* (Eriksen, 1993, s. 133). Den første måten å betrakte kjønnsforskjeller på handler om at menn og kvinner er født med visse biologiske forskjeller, som ulik kroppsbygging og ulike reproduktive evner. Her snakker vi om biologisk kjønn eller sex. Gender handler på sin side om sosialt og kulturelt kjønn, dvs. hvordan biologien oppfattes og hvilken betydning den tillegges i forskjellige kulturer. Fordi gender defineres kulturelt og sosialt, kan innholdet endres over tid, alt ettersom hvordan kulturen endrer seg (Thorbjørnsrud & Engebriksen, 1995, s. 33). Det er de kulturelle kjønnsforskjellene antropologer og samfunnsforskere ønsker å gjøre rede for.

3.3.b Kjønsroller

Knyttet til de kulturelle og sosialt konstruerte kjønnsforskjellene er begrepet kjønsroller ofte brukt. I alle samfunn finnes det oppfatninger om hva det vil si å være kvinne eller mann, og det finnes dermed synspunkter på hvordan kvinner og menn burde oppføre seg (Thorbjørnsrud & Engebriksen, 1995, s. 33). Kjønn er et sosialt skapt produkt av samfunnet (Eriksen, 1993, s. 134). Vi kan derfor ikke snakke om kjønn og kjønsroller som noe bestemt og konkret, men som noe variabelt. I Store norske leksikon defineres kjønsroller på denne måten:

“Kjønnsrolle, samling av normer og forventinger knyttet til det å være mann eller kvinne, gutt eller jente. Kjønsrollene bestemmer gjerne tankemønstre, følelser og atferd. De gir også forventninger til hva man bør mene og interessere seg for.” (Teigen & Svartdal, 2018).

3.4 Empowerment

3.4.a Definere Empowerment

Det finnes flere ulike definisjoner av fenomenet og begrepet empowerment, og det brukes i mange forskjellige sammenhenger. Begrepet kan ha ulik betydning ut fra hvilken situasjon det brukes i. Temaer og begreper som ofte assosieres med empowerment er blant annet: ”self-strength, control, self-power, self-reliance, own choice, life of dignity in accordance with one`s values, capable of

fighting for one`s rights, independence, own decision making, being free, awakening, and capability” (Narayan-Parker, 2002, s. 13-14). En bred definisjon av empowerment kan være:

”Empowerment is the expansion of freedom of choice and action. It means increasing one`s authority and control over the resources and decisions that affect one`s life.” (Ibid, s. 14).

Alt i alt handler empowerment først og fremst om en prosess som skal øke kapasiteten til enkeltpersoner eller grupper til å ta valg og omdanne disse valgene til ønskede handlinger og utfall.

3.4.b Women`s Empowerment

“In all parts of the world, women are facing threats to their lives, health and well-being as a result of being overburdened with work and of their lack of power and influence. In most regions of the world, women receive less formal education than men, and at the same time, women's own knowledge, abilities and coping mechanisms often go unrecognized.” (UNFPA, 1994).

I denne oppgaven er empowerment et aktuelt fenomen med tanke på dagens fokus på women`s empowerment. Oppgaven handler om tanker og muligheter masaijenter som får secondary school utdanning har i fremtiden, gjerne i motsetning til kvinner som ikke får denne muligheten. FNs definisjon av women`s empowerment er utformet slik:

“Women's empowerment has five components: women's sense of self-worth; their right to have and to determine choices; their right to have access to opportunities and resources; their right to have the power to control their own lives, both within and outside the home; and their ability to influence the direction of social change to create a more just social and economic order, nationally and internationally.” (United Nations Population Information Network, “POPIN”).

FN understreker i tillegg at utdanning er en av de viktigste virkemidlene for å skape empowerment blant kvinner. Dette handler om at de vil kunne tilegne seg kunnskaper, egenskaper og selvtilit

som er nødvendig for å kunne delta fullstendig i utviklingsprosessen (Ibid). Naila Kabeer, som er professor i Gender and Development på London School of Economics and Political Science, er blant annet opptatt av at empowerment ikke bare er rettigheter til å bestemme over egen kropp og liv, men at man faktisk er i stand til å gjøre valg. Hennes definisjon av women's empowerment går dermed gjerne et skritt lenger enn definisjonen til FN. Hun understreker at det ikke bare handler om at kvinner vet om rettighetene man har, men at de faktisk har muligheten til å gjøre valg på bakgrunn av dem (Kabeer, 2012).

4 Metode

4.1 Valg av metode og metodedesign

Oppgaven sitt design, som vil si retningslinjene og planen for hvordan undersøkelsen skulle legges opp, ble bestemt av flere faktorer (Thagaard, 2013, s. 54). Forskningsprosjektet mitt skulle gjennomføres under praksisoppholdet i Tanzania. Jeg visste ikke hvem jeg kom til å møte, og det var derfor vanskelig å bestemme informantutvalget på forhånd. Jeg visste også relativt lite om temaet, masaikulturen og den tanzanianske skolekulturen i forkant av feltoppholdet. I tillegg finnes det lite konkret forskning på akkurat det jeg ville undersøke. Disse faktorene bidro til at jeg valgte et utforskende, eller eksplorerende, design for datainnsamlingen (Fangen, 2010, s. 33).

Dette designet ga rom til å være fleksibel underveis i forskningsarbeidet, noe som var hensiktsmessig for meg (Ibid). Dette gjorde at jeg kunne gjøre endringer ettersom jeg lærte og forstod mer om temaet gjennom oppholdet mitt i felten.

For å kunne besvare problemstillingen min på en best mulig måte er den kvalitative metoden et naturlig valg av forskningsmetode. Dette på grunnlag av at kvalitative metoder er mer fleksible og dermed tillater større grad av spontanitet og tilpasning mellom forsker og deltaker. En av utfordringene ved kvalitative undersøkelser kan derimot være at svarene ikke nødvendigvis vil være sammenlignbare (Christoffersen & Johannesen, 2012, s.17). Likevel egner kvalitativ forskning seg godt til å studere hvordan mennesker erfarer, opplever, tror, mener og tenker (Grimen, 2012, s. 246).

De kvalitative metodene jeg har benyttet meg av i denne oppgaven er først og fremst intervju med seks informanter, fire elever og to lærere ved skolen. På bakgrunn av at jeg oppholdt meg i felten over en lengre periode, ble observasjon gjennom feltopphold og feltsamtaler også metoder jeg benyttet meg av.

4.2 Intervju

Denne oppgaven går ut på å få frem menneskers oppfatning av noe, og ved å bruke intervju som metode kunne informantene komme med ærlige meninger og utdype svarene sine i større grad enn

ved mange andre metoder (Christoffersen & Johannessen, 2012, s.78). Intervju egner seg spesielt godt når man vil få kjennskap til personers opplevelser, synspunkter og selvforståelse (Thagaard, 2013, s. 13). På grunn av dette mener jeg denne metoden passer godt for å kunne svare på oppgavens problemstilling.

Alle intervjuene jeg gjennomførte var etter modellen for semistrukturert intervju, hvor jeg hadde laget en intervjuguide på forhånd, men temaer, spørsmål og rekkefølge kunne variere (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 79).

4.2.a Utvalg av informanter

Jeg intervjuet både lærere og elever fra skolen hvor jeg hadde praksisperioden min. Elevene jeg intervjuet tilhører den etniske gruppen masai og alle hadde fullført form 2 på secondary school, hvor kjønn og kjønnsroller er et tema i undervisningen. Begge de to lærerne jeg intervjuet er også fra den etniske gruppen masai og er kvinner. Datainnsamlingen var derfor basert på et strategisk utvalg. Det var en kriteriebasert utvelgelse hvor informantene ble valgt ut på bakgrunn av egenskaper og kunnskaper som var rettet mot problemstillingen min (Thagaard, 2013, s. 60). Rekrutteringen av informanter ble gjort ved at jeg benyttet meg av det sosiale nettverket jeg hadde fått i løpet av de første ukene i feltoppholdet. Dette var nyttig fordi noen av temaene jeg beveget meg inn på i intervjuene kan være av typen som krever en viss grad av tillit (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 53).

På grunn av begrenset tid og hensikten med oppgaven ble til sammen seks personer intervjuet. Utgangspunktet for utvelgelse av informanter er altså ikke representativitet, men hensiktsmessighet (Ibid, s. 50).

4.2.b Intervjuprosessen

I forkant av intervjuene fikk jeg godkjenning fra rektor på skolen. Alle informantene ble også spurt på forhånd om de ville la seg intervju og fikk lese og skrive under på et informasjonsskriv om prosjektet og hvilke temaer jeg var interessert i å stille spørsmål om. Jeg startet hvert intervju med å fortelle litt om meg selv, hensikten med intervjuene og oppgaven. Jeg var også veldig tydelig på

at dette er anonyme data som kun skal behandles av meg. Jeg avklarte og fikk skriftlig godkjenning av alle informantene til å ta lydopptak av intervjuet.

4.2.c Intervjueguide

Før jeg hadde intervjuene med elev- og lærerinformantene laget jeg to forskjellige intervjuguider, en for intervjuene med lærerne og den andre for intervjuene med elevene. På denne måten sikret jeg meg at alle informantene svarte på mange like spørsmål. Disse intervjuguidene krevde ikke at spørsmålene skulle stilles i en spesiell rekkefølge og det var derfor rom for oppfølgingsspørsmål både fra meg som intervjuer og intervjuobjektene. Intervjuene kan karakteriseres som semistrukturerte intervju, med en overordnet intervjuguide, samtidig som de var preget av fleksibilitet og samtaleform (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 79). Ved å bruke en slik metode opplevde jeg derfor flere av intervjuene som flytende samtaler.

4.3 Feltopphold

På grunn av at datainnsamlingen skulle ta sted under praksisopphold i Tanzania, ble feltoppholdet benyttet i innhenting av data. Skolen jeg hadde praksis på er en privat secondary school, som først og fremst ble opprettet for å gi masaijenter mulighet til å fullføre secondary school. Ved gjennomført secondary school vil jentene også ha mulighet til å ta en høyere utdanning og til slutt kunne forsørge seg selv. Skolen er en internatskole som i dag tar inn flest masaijenter og noen betalende søkere. Masaijentene blir valgt ut gjennom prosesser som tar sikte på å vurdere hvilken "risikogruppe" jenta er i. Dette handler om at mange masaijenter kort etter fullført primary school blir giftet bort og starter livet som masaikvinne, ofte uten mulighet til videre utdanning. Betingelsen for hvem som blir plukket ut handler om hjemmesituasjon og skoleresultater.

Jeg bodde, underviste og var deltaker i livet på internatskolen i tre uker. Over disse ukene samlet jeg inn tilgjengelig datamateriale gjennom å observere, lytte og stille spørsmål (Hammersley & Atkinson, 1996, s. 31). Det at jeg var en del av elevenes og lærerens hverdag både morgen, dag, ettermiddag og kveld, at jeg levde i det, gjorde at jeg kunne få en virkelighetsnær forståelse av informantene sine meninger og tanker. Feltoppholdet, sammen med bruk av metodene feltobservasjon og feltsamtaler, ble brukt til å samle inn data som kunne bære viktige i analyse og drøfting.

4.3.a Feltobservasjon

I felten var jeg både en deltakende observatør og en fullstendig deltaker (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 69). Ved begge rollene ble jeg på min måte en del av miljøet jeg observerte. Hovedforskjellen på de to rollene er at ved noen situasjoner var min rolle som observatør og forsker åpen for de som ble observert (deltakende observatør), mens andre ganger var min rolle skjult, og jeg var en helt naturlig del av miljøet samtidig som jeg observerte (fullstendig deltaker) (Ibid). Slike typer observasjon ga meg erfaringer som gjorde forståelsen min av informantene og deres virkelighet bedre og dypere. Det gjorde også at jeg fikk tilgang på informasjon som de kanskje ikke ville ha gitt under et intervju.

4.3.b Feltsamtale

De observasjonene som ble gjort i felten handler ikke bare om det jeg så og følte, men også om hva jeg hørte. På den måten ble feltsamtalen brukt som metode. Feltsamtalen skiller seg ut fra den vanlige samtalen, ved at jeg som forsker hadde en plan bak vinkling av team/samtaleemner osv. (Hammersley & Atkinson, 1996, s. 177). Tanker om egen fremtid, trekk ved egen kultur, som forskjellige kjønnsroller, og beskrivelse av søstres eller andre bekjentes muligheter i fremtiden kan av ulike årsaker være vanskelig å fortelle om. Feltsamtaler ble derfor en naturlig måte å komme åpent i prat om temaet. På grunn av at jeg valgte et utforskende metodedesign, gjorde feltsamtalen også at jeg fikk svar på spørsmål jeg i forkant ikke visste at jeg hadde.

4.4 Ethiske hensyn

Min datainnsamling skulle foregå i et helt nytt land og i en ny kultur. Dette gjorde at det var mange problemstillinger og hensyn som måtte tenkes gjennom på forhånd og underveis.

All forskningsvirksomhet krever at forskerne forholder seg til etiske prinsipper, både når det gjelder redelighet i gjengivelse av andres arbeid og i møte med informanter (Thagaard, 2018, s. 20). Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsfag og humaniora viser til tre ulike forskningsetiske retningslinjer (Christoffersen & Johannesen, 2012, s. 41):

1. Informantens rett til selvbestemmelse og autonomi
2. Forskerens plikt til å respektere informantens privatliv
3. Forskerens ansvar for å unngå skade

Før alle intervjuene ble informantene spurt personlig om de ville la seg intervju og de fikk lese et informasjonsskriv. Før, under og etter intervjuet var det mulighet til å stille spørsmål om prosjektet og det ble gjort klart at det var greit å trekke seg. Dette skulle ivareta informantens rett til selvbestemmelse og autonomi. For å ivareta informantens privatliv ble alle informantene på forhånd informert om at det de fortalte i intervjuet skulle behandles av meg i konfidensialitet og at de ville bli anonymisert i oppgaven. Med tanke på den tredje retningslinjen for etiske hensyn som handler om å unngå skade, hadde jeg hele tiden et bevisst forhold til min rolle som utenforstående, og ønsket å vise respekt og forståelse for intervjuobjektens kultur og egne meninger. Noen av spørsmålene kunne av ulike årsaker være vanskelig for informantene å svare på. Jeg la dermed spørsmålene mine frem som relativt åpne, slik at informantene selv kunne styre i hvilken grad de ønsket å utdype svarene sine.

Jeg søkte om godkjenning for prosjektet gjennom Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) i forkant av datainnsamlingen. Prosjektet ble godkjent.

4.4.a Min rolle i felten - forholdet mellom forsker og intervjuobjekt

Hammersley & Atkinson (1996, s. 112) peker på at menneskene i felten ofte vil være mer opptatt av personen som forsker enn selve prosjektet. Dette gjorde at jeg var bevisst på min fremtoning og hvilke inntrykk jeg ga. For eksempel var det en selvfølge at jeg kledde meg etter normene, med lange skjørt og tildekte skuldre for å vise respekt for den tanzanianske kulturen. Dette håpet jeg at skulle bidra til en fellesskapsfølelse mellom meg og de andre i felten, og at det kunne være en måte å nærme meg dem på ved å være litt mindre annerledes (Ibid, s. 114).

Jeg vekslet mellom flere forskjellige roller under praksisoppholdet. Først og fremst var jeg lærer, og hadde undervisning med klassene mine. Samtidig opplevde jeg å fylle andre roller; jeg var også utenforstående hvit kvinne, kollega, venn og forsker (Fangen, 2010, s. 83-85). I mange situasjoner overlappet disse rollene hverandre, og en "rolleklarhet" oppstod (Ibid, s. 87). Dette kom først og

fremst fram gjennom intervjuene jeg hadde med elevene. Noen av elevene slet med å skille mellom min rolle som lærer og forsker i begynnelsen av intervjuene, og trodde de skulle svare med definisjoner. Jeg brukte derfor god tid på å forklare og forsikre elevene om at jeg ikke var ute etter ”korrekte” svar, men at jeg faktisk var interessert i deres egne tanker og erfaringer.

Jeg brukte mellom en og to uker i felten før jeg begynte med intervjuene mine. Dette var et bevisst valg jeg gjorde med tanke på at jeg gjerne ville bygge opp en relasjon til informantene i forkant for å kunne skape en trygghetsfølelse under intervjuene mine.

4.5 Validitet og Relabilitet

Under et forskningsarbeid er det viktig å spørre seg selv om de innsamlede dataene er valide og reliable. Validiteten uttrykker i hvilken grad datainnsamlingen er gyldig for det som skal undersøkes (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 24). Som forsker er det viktig at jeg har et kritisk blikk på mitt eget arbeid siden det vil inneholde personlige tolkninger. Et grep jeg tok for å øke validiteten var at jeg gjennomførte et pilotintervju før jeg reiste til Tanzania ved hjelp av en medstudent. Et pilotintervju er et hypotetisk intervju, og gjennom dette kunne jeg tydeliggjøre og forbedre spørsmålene jeg hadde i intervjuguiden min. For å undersøke validiteten til noe er det også viktig å bruke sunn fornuft eller ”face validity”. Fordi jeg, i tillegg til intervju, brukte feltobservasjon og feltsamtale som metode kunne jeg sammenlikne observasjonene mine, og dermed teste og øke validiteten (Ibid, s. 24).

Relabilitet kan beskrives med ordet pålitelighet, og handler om forskningsresultatenes konsistens og troverdighet. På den ene siden er det ønskelig med en høy reliabilitet av intervjufunnene for å motvirke en vilkårlig subjektivitet, mens på den andre siden kan et for sterkt fokus på reliabilitet motvirke kreativ tenkning og variasjon (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 276). I datainnsamlingen var det flere spørsmål jeg stilte meg selv når det kom til relabiliteten. Jeg hadde få informanter, som betyr at jeg ikke kan generalisere funnene i datainnsamlingen (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 49). Alle informantene var også en del av samme miljø. De bodde i samme område og var tilknyttet skolen. Det er derfor sannsynlig at dataene jeg har samlet inn er farget av miljøet informantene er en del av. Videre tenkte jeg mye på, og var observant på, om informantene mine følte de kunne svare ærlig. Jeg var ikke ute etter noe fasitsvar, kun deres egne tanker, meninger og

følelser. En tredje faktor som kan ha påvirket relabiliteten er språkforvirring mellom meg og informantene, da hverken jeg eller informantene har engelsk som morsmål. De fleste misforståelsene ble naturlig oppklart i løpet av intervjuet. For å øke relabiliteten til dataene mine valgte jeg å sitere informantene direkte. Sitatene vil derfor være informantens egne ord og meninger, og det som blir sagt vil ikke forsvinne eller gjøres om på ved oversettelse.

5 Presentasjon av funn og drøfting

For å svare på problemstillingen min har jeg valgt å dele presentasjonen og drøftingen av dataene inn i tre ulike deler. Disse tre delene tar utgangspunkt i delspørsmålene:

- *Hvordan beskrives kjønnsrollene i det tradisjonelle masaisamfunnet?*
- *Hvordan ser masaijenten, som går på skolen, på sin egen framtid?*
- *Hva tenker masaijentene, som går på skolen, om framtiden til sine søstre, kvinnelige slektninger og jevnaldrende som bor hjemme?*

Innledningsvis introduseres informantene, før jeg går nærmere inn på delspørsmålene ovenfor ved å presentere data og drøfte hva funnene kan vise oss. Avsluttende i kapittelet vil jeg drøfte koblingen mellom utdanning og endringer i masaikulturen.

5.1 Introduksjon av informantene

Det er seks informanter som har bidratt med data til denne oppgaven. Blant disse seks er det både elever og lærere. På grunn av informantenes forskjellige bakgrunn er det hensiktsmessig å skille dem fra hverandre, og dele de inn i kategoriene: elever og lærere.

5.1.a Elevene

Alle elevene er fra skolen jeg hadde praksisperioden min på. De har fullført Form 2 og har masaibakgrunn. For å få en bedre forståelse av hvem de er, har jeg valgt å presentere de hver for seg. Jeg har gitt informantene fiktive navn for å opprettholde anonymiteten.

Amanda

Amanda bodde i en tradisjonell boma frem til hun var fire år. Da separerte foreldrene seg og fikk nye familier. Hun flyttet sammen med bestemoren sin til byen Arusha og har levd som ”bymasai” siden den gangen. Amanda fortalte at selv om hun mesteparten av livet sitt er vokst opp i by, vet hun mye om det tradisjonelle livet i masailandsbyer, både gjennom bestemoren, familie og venner.

“In the whole nation only the Maasai people are the ones who have the negative thoughts on education.”

Nora

Før Nora kom til internatskolen bodde hun i en tradisjonell boma. Faren hennes er gift med seks forskjellige masaikvinner som lever sammen i masailandsbyen. Moren hennes har ti barn. Nora ble forsøkt giftet bort flere ganger før hun kom til skolen, men hun klarte å rømme. Tre dager etter siste eksamen i 7. klasse skulle Nora omskjæres og giftes bort, men skolen hentet henne fra masailandsbyen på eksamensdagen. I dag går Nora i Form 5, og er en veldig reflektert jente som ønsker å jobbe med ernæring når hun er ferdigutdannet.

“That’s the time when I came to Maasai Girls, and it was about three days after my exam I should be circumcised and taken to my husband.”

Serina

Serina går i Form 3 på internatskolen. Før hun ble tatt med til skolen bodde hun i en tradisjonell boma med lang vei til nærmeste vannkilde og harde kår for å opprettholde livsgrunnlaget. Faren hennes har fire koner og hun har til sammen 19 søsken.

”But dad was like: “No! A woman has no say.””

Lilly

Lilly drømmer om å bli kirurg. Hun har et sterkt ønske om å hjelpe andre mennesker, og snakket mye om at hun vil være til inspirasjon for andre masaijenter i fremtiden. Familien til Lilly holder både husdyr og dyrker noe jord. Moren og faren til Lilly var glade da hun ble plukket ut til å gå på secondary school.

“Education does not ruin the culture. It changes it”

5.1.b Lærerne

To av informantene i denne oppgaven er lærere ved internatskolen. I oppgaven vil jeg bruke kategorien lærere, samtidig som det kan være nyttig å skille mellom de to. For å kunne gjøre dette har jeg valgt å presentere lærerne med fiktive navn, på samme måte som elevene.

Heidi

Heidi er en snill og engasjert lærer ved skolen. Hun er masai, men er vokst opp i et vanlig hus i landsbyen hvor skolen ligger. Hun har to foreldre med utdanning, som også var opptatt av at deres barn måtte utdanne seg videre etter primary og secondary school. Hun har tre brødre, og opplevde å bo hos tanten i en tradisjonell boma ett år, da moren skulle ta videreutdanning.

“But few of them who are lucky, like me, their parents have been to school at least they can be allowed to come to school.”

Victoria

Victoria er et levende eksempel på et typisk resultat av secondary school for masaijentene. Hun gikk på internatskolen selv, før hun søkte seg videre til lærerutdanningen og fikk jobb på skolen da hun var ferdigutdannet. Selv er hun vokst opp i en tradisjonell boma.

“I hear that some men are saying that “I want to marry an educated woman”.”

5.2 Hvordan beskrives kjønnsrollene i det tradisjonelle masaisamfunnet?

Med tanke på oppgavens problemstilling var det viktig å finne ut av hva informantene legger i begrepet kjønnsroller; hvordan de selv vil beskrive de tradisjonelle kjønnsrollene i masaisamfunnet for så å kunne finne ut av hvordan de selv vil ha det i framtiden.

Det er viktig å påpeke at kjønnsrollene det siktes til er de tradisjonelle. De mest tradisjonelle kjønnsrollene blir fortsatt praktisert. Dette kom tydelig fram i noen av intervjuene og det gjelder først og fremst masaiere som bor langt inne i masailand, hvor bylivet og urbaniseringen ikke påvirker dem. Denne forskjellen mellom bymasai og masai fra landsbygden var påfallende i intervjuene med elevene og lærerne.

5.2.a Fordeling av arbeidsoppgaver

“When you go to a Maasai society there are some activities that are women’s and men’s, they’re not equally”. (Amanda).

Alle informantene ble spurt om de kunne beskrive hverdagen til en tradisjonell masaikvinne- og mann. Spørsmålene gjorde at informantene beskrev typiske tradisjonelle arbeidsoppgaver fra morgen til kveld for både menn og kvinner. Disse spørsmålene og temaet som handler om kjønnsroller var også noe jeg kom inn på i flere feltsamtaler, og svarene var sammenfallende med informantenes svar.

I tabellen nedenfor kan man se en oversikt over arbeidsoppgavene i masaisamfunnet og fordelingen av dem i løpet av en dag, slik informantene skisserte dem både i intervjuene og under feltsamtaler. Jeg har slått sammen svarene til typiske beskrivelser som går igjen hos alle.

Women	Men
<ul style="list-style-type: none"> - Wakes up early in the morning - Milks the cows/goats - Prepares water for husband to take bath - Prepares tea, milk and food for the man and the children - Prepares children for school – if they go to school - Cleans and repairs the house and cloths - Searches for food - Fetches firewood in the bushes - Searches for water (can be a long distance – takes a whole day) - Looks after cattle - Milks cows/goats in the evening - Cooks food for the family - Makes stories to her children - Goes to sleep 	<ul style="list-style-type: none"> - Wakes up - Eats food, drinks milk/tea that wife has prepared - Counts cows - Tells sons to gaze the cows, or goes and looks after the cows himself - Talks to the elders - Makes stories and decisions with the other men. - Eats food that the wife has prepared - Counts the cows in the evening - Goes to sleep

Tabell 5. 1 Tradisjonelle arbeidsoppgaver i masaikulturen

Ut fra tabellen kan man se at informantene beskriver de tradisjonelle arbeidsoppgavene til masaimenn- og kvinner på en måte som sammenfaller med tidligere forskning på dette området. Det er et klart skille mellom ansvarsoppgavene til menn og kvinner, hvor det er mennene som har hovedansvaret for kyrene (pengene) mens kvinnene har ansvaret for de fleste andre områder i husholdet.

Dette er ett eksempel på en typisk beskrivelse av kvinnens oppgaver i løpet av dagen:

“She wake up early in the morning, she maybe go take milk from the cattles. Doing like washing, cooking, cleaning the house, searching for water, eh, searching for water from far distance. Maybe if she comes back home, maybe the husband is blaming her; “Why are you late? Why have you not cooked? Why did you not do this?”. So he bring hard time for her. So it’s so bad. Because, maybe I can see maybe, there’s supposed to be with gender balance. If each gender should do his or her roles.” (Amanda).

5.2.b Andre trekk ved kjønnsrollene

Arbeidsoppgavene til menn og kvinner i et samfunn er et viktig trekk ved kjønnsrollene, som handler om normer og forventninger til det å være kvinne og mann. Tankemønsteret, følelser og atferd kan også være påvirket av kjønnsrollene. Med dette kommer forventninger til hva man bør mene og interessere seg for (Teigen & Svartdal, 2018). Nora snakker om én side ved kjønnsrollene på denne måten:

“He has the final say to each and every thing. So if it happens that there are meetings, women are not allowed to go, only men. And if it happens that you go, I am very sorry for myself. They might discriminate you, or beat you.”

Det kommer klart frem at det er en forventning i masaisamfunnet om at kvinner ikke skal være med i avgjørelser og at samfunnet domineres av menn som ”decision makers”. Dette er trekk ved kjønnsrollene som går igjen i alle informantenes beskrivelser og som kan virke typisk i patriarkalske samfunn. Det er mennene som skal interessere seg for politikk og det som har med avgjørelser å gjøre. Som kvinne er du ikke velkommen i møter. Det er ikke en del av din rolle.

I intervjuet med Serina beskriver hun en episode fra når hun vokste opp som et eksempel på forskjellene i makt mellom kjønnene. Det hadde vært tørke i en lang periode, og hele bomaen manglet vann. Mennene hadde vært ute hele dagen og da faren kom hjem skjedde dette:

“Dad was saying: “why didn’t you cook?” She said: “We didn’t have water.” He was so annoyed; “All of these women, and you’re just sitting there, resting your legs up and you have nothing to do, you don’t have water and you need to cook. What is this?” He was so furious. Mum was like: “Hear me out. Why don’t you take some of the cows or donkeys with you, go into town with the money that we have, buy us water.” Dad was like: “You woman! What are you speaking in front of a man?” So if mum could give out the money, and dad could go with the donkeys and take water, or if anyone of us could be given that permission by dad, we are going to take water in the town. Then we couldn’t be suffering that day. But since a woman has no say, that thing didn’t happen.”

Serina snakket videre om at hvis faren bare kunne ha lyttet til moren og diskutert problemet sammen, kunne de ha kommet frem til en god løsning. Men siden kvinner ikke har rettigheter, respekt eller mulighet til å uttale seg om problemer, led alle i bomaen hele tørketiden og noen av de yngste søsknene hennes ble alvorlig syke da de ikke fikk nok væske og næring denne perioden.

Flere av informantene snakker om ”gender balance”, og mangelen på den, når de uttaler seg om kjønnsrollene i masaikulturen. Mange mener at slik det tradisjonelt har vært og slik det fortsatt er i mange masaisamfunn, finnes det ikke likestilling mellom kjønnene og at dette er et negativt trekk ved kulturen. I tillegg kommer det tydelig frem at informantene ser på rettighetene til kvinnene i masaisamfunnet som urettferdige;

“But dad was like: “No! A woman has no say.” Even if it’s something good, like an idea that can bring development. No. Only men can talk. It’s better that a young boy of five years to speak, rather than a mother of ten children or six children to talk” (Nora).

“So they have no balance, since we have no any rights to ourselves. No right to decision making, no right to say anything, no rights to own, no right to defend ourselves. Freedom of speech is not a part of them.” (Amanda).

”Most of the maasai men like he get cows, yes even many cows, but a woman doesn’t have a property. Ok the cows are there, you can just milk them and you can use the milk for food for the family. But if you have like, I’m in need of money. You don’t have the authority to say “I can sell one of the cow or a goat or sheep to get some money to send maybe to go to the market”.” (Heidi).

5.3 Hvordan ser masajentene, på skolen, på sin egen framtid?

“... I think so I’ll be a great woman. I’ll be strong and I’ll have my career, and I wish after, I wish go abroad to study.” (Amanda).

Jentene som er under utdanning på skolen har generelt store drømmer og ønsker for fremtiden. Fokuset til jentene kan oppsummeres i sitatet til Amanda ovenfor. De snakker om at de skal være sterke, selvsikre, kunnskapsrike og inspirerende kvinner med jobb og karriere foran seg, og at ingen skal kunne ta fra dem rettighetene deres eller mulighetene de har til å ta egne valg. Disse svarene viser til kjønnsroller som avviker fra de vi har sett som tradisjonelle i masaisamfunnet og vi kan se hvor sterkt womens empowerment står i skolen og blant elevene.

5.3.a Drømmene og mulighetene videre

”I want to become a doctor” (Lilly).

“Actually, what I... I go to the university, I would like to become an engineer. That is my future career. Mechanical engineering.” (Amanda).

“I want to become a surgeon when I’m done studying” (Serina).

“My very big dream is to becoming a nutrition, that are to deal with health” (Nora).

Jentene som går på skolen har som regel høye ambisjoner når det kommer til utdanning og yrke. Mange vil for eksempel bli leger, ingeniører, piloter, sykepleiere og lærere. Dette kan man se eksempel på i sitatene ovenfor. Dette er representative data, da jeg gjennom mange feltsamtaler har fått liknende svar av samtlige elever. De tre jentene jeg intervjuet fra form 3 har høye ambisjoner om å bli leger og ingeniør. Dette er gode ambisjoner, men refleksjonen rundt hva som kommer til å kreves for å nå målet er varierende. Nora, som har kommet helt til Form 5 skiller seg ut blant informantene. Hun svarer reflektert og begrunner valget av yrke grundig:

“My very big dream is to becoming a nutrition, that are to deal with health. Cause back to my home we know that Maasai’s usually keep cattle’s and we drink only milk and meat. That’s what we know. Other things that, that’s none of our concern. So it’s not only Maasai’s who usually eats this way. There are other societies who eat only meat and milk. But coming to think of me, my whole nation, we are not considering diet. Diet is not a part of people. And thinking of that, is that every day someone will eat. If not eat, then drink. But what are you eating and what are you drinking? That is what they don’t know. And that is what they are not considering. So I’m trying my best to be a dietitian, so that I can make them feel and understand that we eat and we drink because of a reason. And not eating just because I want to be satisfied. There is a reason of eating, and food can be a medicine and it also can become a poison. So, let’s eat properly. Let’s be healthy. That’s the main aim.”

Det tradisjonelle kostholdet i masaikulturen er, som Nora beskriver, blod, melk og kjøtt ved sjeldne anledninger. I dette sitatet beskriver Nora dermed en del ved kulturen som hun ønsker å bidra til å endre. Det er samtidig tydelig at ønsket om å jobbe med ernæring har en god hensikt. For Nora handler det ikke om å “ødelegge” kultur, men om å hjelpe andre, spre kunnskap og rett og slett gi noe tilbake til både hennes egen etniske folkegruppe men også resten av samfunnet. Det er nettopp denne tråden jeg følger videre inn i neste delkapittel.

5.3.b Å gi noe tilbake

For å undersøke videre om jentenes drømmer og tanker om framtiden er virkelighetsnære og om mulighetene de ser for seg videre i livet er realistiske, spurte jeg lærerinformantene mine om hvilke håp og drømmer for framtiden de trodde elevene som går på skolen har, og om de visste hva jenter som har “graduated” fra denne skolen gjør i dag. Begge lærerne svarer at jentene drømmer om videre utdanning, jobb og karrierer. Dette samsvarer med det jentene uttrykker selv. Samtidig kommer det tydelig frem at det også handler om “å gi tilbake”. Jentene ender som regel opp med å ta en utdanning som fører til at de gir tilbake til samfunnet. Victoria beskriver det slik:

“Most of them they are hoping to get jobs, good job, and the rest they are hoping to go and spread what they have been learning here at school to their entire community. A lot of them, you know, they are saying “I want to become a doctor, I want to become a nurse” If you become a doctor, a teacher or a nurse, you are serving the community. So most of them, they desire to, they’re expected to work in their community, as a teacher, as a doctor, or a nurse.”

Dette viser at de fleste jentene både gjennom eget ønske og gjennom påvirkning i utdannelsen de får på skolen ønsker å jobbe i sektorer hvor de kan gi tilbake til samfunnet. Begge lærerne nevner at dette både har med flesteparten av jentenes egne ønsker, men at det også henger sammen med skolens ambisjon om å få alle jentene ut i arbeid, gjerne inn i “sikre” sektorer, som helse og utdannelsessektoren. Heidis uttalelser om drømmene til jentene og virkeligheten i form av hva de fleste jentene som fullfører secondary school jobber med i dag understreker dette:

“You may find some have dreams like: “I want to be an engineer” But most of them, I don’t know why, do not, are not attending the goal of becoming engineers. Cause you may find most of them end up becoming teachers and nurses.”

“And there is even one girl, I think those who have graduated from the very beginning who is a representative of women in the UN. And there are so many teachers, and also there are doctors, and so many nurses and there are some who are working in NGOs, and some are working like in here”

5.3.c Empowerment i fokus

“Once the girls are economically independent, no one can touch them.”

Dette sitatet er tatt fra rektor ved jenteskolen den første dagen jeg besøkte skolen. Rektor snakket om skolens historie, grunnlag og målsetninger. Det kom tydelig frem at det handlet om women's empowerment og at målet til skolen er å gjøre jentene økonomisk uavhengige, og at gjennom utdanning og jobb kan ikke familien eller andre tvinge dem til og dra hjem å gifte seg. Utdannelsen skal gjøre dem informerte og kunnskapsrike og dermed sterkere, i form av at de vil ha gode grunnlag for å gjøre egne valg.

“I am educated and I know my rights.” (Nora).

Alle elevinformantene uttrykker at de ser på utdanning som et middel til å bli en sterkere kvinne som har selvtillit nok til å hevde sin rett i fremtiden. Jentene på skolen er generelt opptatt av hvilke rettigheter de har, og ”gender balance” og ”gender equality” er ofte brukte uttrykk blant elevene. Gjennom intervjuene kommer det også frem et paradoks i masaikulturen. For selv om mange tradisjonelle masaifamilier er imot utdanning, særlig av jentene, viser det seg at når jentene først har nådd en viss grad i utdanningsløpet vil det gi mer respekt blant mennene og ”the elders”.

“They believe that if you have got an education you are at the next level.” (Lilly)

“I'm trying very hard to study so much. Cause when I go back home, I'm very successful that if I stand in front of them, they won't consider me as that young Nora who used to be controlled; “You should be married by this man. You should be doing this, because of this.” But I have my right.” (Nora)

Empowerment av kvinner er noe som engasjerer elevene ved skolen. Mange snakker for eksempel om at de vil jobbe for å spre kunnskap om viktigheten av å ta utdanning, konsekvensene av omskjæring av kvinner og tidlig ekteskap når de snakker om framtiden sin. De vil gi andre masajenter de samme mulighetene som de selv har fått.

“I’m going to try on other ways on how to educate my fellow Maasai’s, cause it’s really hard to know... In the whole nation only the Maasai people are the ones who have the negative thoughts on education. We are the ones who are considered as the people who don’t see anything good when it comes to educating girls, when it comes to giving a girl priority to do anything. So that thing really hurts me.” (Amanda)

“Like when I finish my education, I’ll go there, in other countries, then I’ll come back to my country. Then I’ll start maybe for an organization. Then of making girls to be empowered. Like here we have empower girls club, which enable us to be strong, self-awareness, self-control, confidence, yeah. With confidence, yeah.” (Lilly)

Lilly nevner i sitt sitat at de har en empowerment klubb på skolen. I løpet av feltoppholdet mitt fikk jeg møte og snakke med en av kvinnene som holder denne “klubben”. Det er en privat NGO, Africaid, som er til stede på skolen ca. én gang i måneden. I 2010 startet de et program for jenter som går advanced level på secondary school, programet heter KISA, og har som mål å:

“Teach girls about leadership, entrepreneurship and life skills”

Nedenfor siterer jeg Africaid sin representant når det kommer til mål og innhold i programmet. Sitatene representerer også mange av skolens målsetninger. Alt dette er med på å påvirke jentene sitt syn på empowerment, kjønn og kjønnsroller, utdanningsvalg, ønsker for framtiden osv.

“Africaid are being a part of changing the maasai culture”

“Embrace the good parts of the culture. But look at the problems in the culture with a critical view.”

“Doesn’t matter which tribe or where you are from, if you see something that is wrong you should not just look away. You are a problem solver everywhere you go”

“If they have girls from their community saying that things should change it is better than someone from the outside coming and telling them what is right and wrong.”

5.4 Hva tenker masajentene, som går på skolen, om framtiden til sine søstre, kvinnelige slektninger og jevnaldrende som bor hjemme?

Masajentene som går på internatskolen er plukket ut blant mange. De er vurdert ut fra skolerresultater og hvilken risiko med tanke på tidlig ekteskap de er utsatt for. Rektor og en av lærerinformantene fortalte at søstrene til jentene ofte ikke vil få den samme muligheten, og at de yngre søstrene i noen tilfeller må giftes bort enda tidligere for å ta “plassen” til søsteren som går på skolen. Jentene vet at de er heldige, men bærer samtidig på en tung byrde siden de er klar over at søstrene eller mødrene kanskje må lide for at de selv skal kunne ta utdanning.

“I normally tell them “You remember where you are from. You remember that you are here and we brought you by force, and your mum is suffering there and perhaps your sister have been given to a man because you just have been brought to school.””

Heidi snakker om hvordan hun trøster jentene og bruker dette som motivasjon til å jobbe hardt på skolen og fullføre utdannelsen sin, slik at de kan hjelpe andre masajenter i fremtiden.

5.4.a Tidlig ekteskap og mangel på likestilling

I intervjuene med elevinformantene spurte jeg om hvordan hverdagen til søstrene og mødrene deres så ut og hvordan de trodde livet deres kom til å være ti år frem i tid. To av jentene hadde yngre søstre som de visste at var blitt giftet bort i ung alder. Jentene beskrev livene deres som tradisjonelle i form av arbeidsoppgaver og kjønnsroller, og de fleste så ikke noen mulighet for at dette kom til å endre seg for søstrene da de ikke har mulighet til å ta utdanning videre fra primary school og bor i bomaer som ligger langt utenfor sentraliserte områder.

“She was married when she was ten years” (Lilly)

“She is in another boma, which is very far away from home. But stories I have gotten is that she is not that fine, not that good. Cause she was married when she was very, very young.” (Lilly)

5.4.b Begrensede muligheter

Elevinformantene fikk spørsmål om de kunne se noen fordeler de har fremfor sine søstre eller andre masaijenter som ikke får den samme muligheten til utdanning, og om de kunne se noen ulemper for dem selv ved å bruke tid på å ta secondary school utdanning. På det siste spørsmålet var svarene utelukkende at de ikke kunne se noen bakdeler med å ta utdanning. Om de tenkte seg om var det to av informantene som kom på at en ulempe var savnet etter familien og det å gå glipp av å lære ulike positive kulturelle tradisjoner, som forskjellige former for danser og vandrehistorier. På det første spørsmålet var svarene også veldig samstemte. Jentene ser mange fordeler ved å ta utdanning og de synes synd på søstrene sine som ikke har den samme muligheten. Noras sitat i det følgende oppsummerer godt jentenes svar:

“There are very many advantages. Actually. right now. I can be employed in any company compared to her. Right now I can speak very confidently. I can walk and say that I am educated. I am a girl. I understand myself. And I know my values. She doesn't. I'm a lady who have my own standards. But, no, she doesn't. And I can stand in front of people, even help others who can't, but she can't. And also, I can defend anyone who I realizes this person needs defense, but she can't. She has no say to anything, but I dare to do that. I am educated and I know my rights. So due to that, I'm very, very different compared to her.”

5.5 Utdanning og endring av kultur

Kultur i endring er noe man kan se overalt i verden i dag. Verden er tettere sammensveiset gjennom globalisering, og urbanisering trekker mange mennesker mot bylivet som gjerne tilbyr en mer globalisert eller internasjonal måte å leve på. Ut fra datainnsamlingen min kommer det frem at også masaikulturen er i endring. Jentene og lærerne jeg har intervjuet er i eller har vært gjennom et utdanningsløp, og har tydelig mange tanker og verdier som avviker fra det de beskriver som deler av den tradisjonelle masaikulturen.

Det å være masai er noe jentene er stolte over. Samtlige av informantene uttrykker at det finnes både gode og dårlige sider ved kulturen, og at det er de dårlige sidene de ønsker å være med på å endre. Det tradisjonelle synet på utdanning, kjønnsrollene, tidlig ekteskap, flerkoneri og omskjæring av kvinner er eksempler de fleste nevner som tradisjoner de vil kjempe for å gjøre om på.

Ett spørsmål jeg stilte alle informantene mine handler om hvordan utdanning påvirker masaikulturen. Spørsmålet lød som følger:

“Some people think that education ruins the maasai culture. What do you think about that?”

Sitatene nedenfor er eksempler på typiske svar både fra informantene og feltsamtaler jeg hadde med andre elever på skolen:

“Education does not ruin the culture. It changes it.” (Lilly)

“Education is better than staying at home. Because you got choices and can be independent. And education can get you career. And then you can come home to change your family.”
(Serina)

Lærer Victoria snakket også mye om utdanning og masaikulturen under intervjuet. Hun var totalt uenig i påstanden min og snakket om at det denne skolen handler om er å gi jentebarnet utdanning, ikke for å separere henne fra kulturen sin eller for å få henne til å glemme den. Ved å gi jentene utdanning er skolen med på å endre kulturen, men ikke ødelegge den. I sitatene under understreker Victoria hvilke sider ved kulturen hun mener er de dårlige. Hun gir også et eksempel på hvordan utdannede masaijenter kan være til inspirasjon for andre, og dermed være en stor del av endringen:

“...which are those bad practices, like maybe life inheritance, FGMs, not giving women position, and... Yeah, so it's like kind of creating the confidence to the student, that even us, even us women, we can say out, to tell you our ideas in the community. And we can bring the change. And the maasai tribe. In the earliest periodes they thought that a girl

child is just there for marriage. Girl child, even if they educate her, she becomes someone wife.”

“Imagine the maasai when they go to the hospital and they get a maasai girl there. Most of them do not speak Swahili or English, so whenever they go there, they meet a maasai girl working there. They are proud, like oh that is good. And they get that, inside, like even me, I will take my child to the, to the school.”

Som vi kan se er det endring i enkelte tradisjoner i kulturen og i kvinners rolle og posisjon (kjønnsrollene). Dette er også i hovedfokus når det kommer til endringen som ønskes av de utdannede lærerne og elevene jeg har intervjuet. Empowerment av kvinner kommer også klart frem som et mål ved utdanningen av jentene.

6 Konklusjon

Denne oppgaven har hatt som formål å undersøke problemstillingen:

Hvilken forskjell kan utdanning gjøre for masaijenter i Tanzania?

Gjennom drøfting og analyse av dataene mine har jeg identifisert noen av forskjellene utdanning kan gjøre for masaijenter i Tanzania. Den største forskjellen jeg har sett handler om at jentene som går videre på skole blir “empowerd”. Gjennom kunnskap, nye perspektiver og erfaringer de tilegner seg gjennom utdanning, får jentene flere muligheter og alternativer til høyere utdanning og jobb. De blir bevisste på rettighetene sine, andre typer kjønnsroller og yrkesmuligheter, og har dermed makt til å gjøre egne valg.

Jeg vil avslutte oppgaven med å vise til et sitat av lærerinformant Victoria. Sitatet viser til at masaikulturen er under endring:

“Yeah. I see the change. For instance, in my village. I hear that some men are saying that “I want to marry an educated woman. When I marry her I will take her to the city, I will built to her a good house...” So even now, even the men they learn that hey, to marry an educated woman is, will help you to boost the economy. So I think that they now come to realize that education is important to the girl child.”

7 Litteraturliste

- Børhaug, K., Christophersen, J. & Arre, T. (2014). *Introduksjon til samfunnskunnskap* (3.utg.). Oslo: Det Norske Samlaget.
- Christoffersen, L. & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Christophersen J. (2018). Fra Nyereres til nyere tid. Tanzanias historie og utvikling før 2000. I J. Christophersen & V. Vågenes (Red), *"Uhuru na umoja" Samfunn og utdanning i Tanzania* (s. 49- 67). Bergen
- Eriksen, T.H. (1993) Små steder-store spørsmål. *Innføring i Sosialantropologi*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Fangen, K. (2010). *Deltakende observasjon* (2.utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Feldberg, B.K. (2013). Hva betyr utdanning for utvikling? I T.L. Eriksen & K.B Feldberg (Red.), *Utvikling: En innføring i utviklingsstudier*. (s. 161-186). Kristiansand: Cappelen Damm Akademisk.
- Grimen, H (2012). *Samfunnsvitenskaplige tenkemåter* (3.utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Hammersley, M. & Atkinson, P. (1996). *Feltmetodikk: Grunnlaget for feltarbeid og feltforskning* (2.utg.). Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Hodgson, D. L. (1999). Pastoralism, Patriarchy and History: Changing Gender Relations among Maasai in Tanganyika (1. utg., Vol. 40. 40, The Journal of African History). Hentet fra <http://www.jstor.org/stable/183394>
- Hodgson, D. L. (2011) "These Are Not Our Priorities": Maasai Women, Human Rights, and the Problem of Culture. I D.L. Hodgson, (Red), *Gender and Culture at the Limit of Rights* (s. 138-157). Philadelphia, Pennsylvania: University of Pennsylvania Press.
- Jensen L.A, Arett J.J., McKenzie J. (2011) Globalization and Cultural Identity.

I Schewartz S., Luyckx K., Vignoles V. (red.), *Handbook of Identity Theory and Research* (s. 285-301). New York: Springer.

Kabeer, N. (2012, 20. juli). Empowerment, Citizenship and Gender Justice:

A Contribution to Locally Grounded Theories of Change in Women's Lives. *Ethics and Social Welfare*. Hentet fra: <https://doi.org/10.1080/17496535.2012.704055>

Klausen, A. M. (1992). *Kultur: mønster og kaos*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.

Knox, P. L. & Marston, S. A. (2014) *Human geography: Places and regions in global context* (6. utg.). New Yourk: Pearson.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju*. (3.utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.

M., & Maipai, O. (2016). Maasai People (2016, 25. oktober). Hentet fra: <http://www.maasai-association.org/maasai.html>

Mashaza L.G. & Majani, W.P. (2018). Kulturelle ulikheter og utfordringer.

I J. Christophersen & V. Vågenes (Red), "*Uhuru na umoja*" *Samfunn og utdanning i Tanzania* (s. 103-125). Bergen.

Mashaza L.G. & Majani, W.P. (2018). Utdanning i Tanzania: utfordringer og framtidutsikter.

I J. Christophersen & V. Vågenes (Red), "*Uhuru na umoja*" *Samfunn og utdanning i Tanzania* (s. 126-143). Bergen.

Narayan-Parker, D. (2002). What is empowerment. I *Empowerment and pverty reduction: A sourcebook* (s. 12-27). Washington, DC: World Bank.

President's Office - Regional Administration and Local Government. (2017). *Pre-Primary, Primary, Secondary, Adult and Non-Formal Education Statistics in Brief*. Hentet fra: <http://www.tamisemi.go.tz/storage/app/media/uploaded-files/Pocket%20BEST%202017.pdf>

Schackt, Jon & Sommerfelt, Axel. (2018, 27. juni). etnisk gruppe. I Store norske leksikon.

Hentet 1. mai 2019 fra https://snl.no/etnisk_gruppe

Skjæraasen, M. (2018, 16. februar). Jentebistand er viktig men glem ikke gutta! *Bistandsaktuelt*.

Hentet fra: <https://www.bistandsaktuelt.no/nyheter/2018/ny-rapport-om-jentebistand/>

Smukkestad, O. (2008). *Utvikling eller avvikling? En innføring i økonomisk og politisk utviklingsteori*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Stock, R. (2013). *Africa South of the Sahara*. (3.utg.) New York: The Guilford Press.

Teigen, K.H & Svartdal, F. (2018). Kjønnssrolle. I *Store norske leksikon*. Hentet 10. mai 2019 fra <https://snl.no/kj%C3%B8nnsrolle>

Temba, E.I., Warioba, L. & Msabila, D. (2013) Assessing Efforts to Address Cultural Constraints to Girls' Access to Education among the Maasai in Tanzania: A Case Study of Monduli District. *Journal of International Cooperation in Education*, 15(3), 21-37

Thaagard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode* (4.utg.). Bergen: Fagbokforlaget.

Thorbjørnsrud, B. & Engebrigsten, A. (1995). *Norge som flerkulturelt samfunn: Et undervisningsopplegg*. Oslo: Kommunaldepartementet: Utlendingsdirektoratet

United Nations Population Information Network (u.å). *Guidelines on Women's Empowerment*.

Hentet 9. mai 2019 fra: <https://www.un.org/popin/unfpa/taskforce/guide/iatfwemp.gdl.html>

United Nations Population Fund (1994). *Women Empowerment*. Hentet fra:

<https://www.unfpa.org/resources/issue-7-women-empowerment>

United Republic of Tanzania (1999). *Development Vision 2025*. Hentet fra:

<http://www.mof.go.tz/mofdocs/overarch/Vision2025.pdf>

Vågenes V. (2018). Tanzanias geografi. I J. Christophersen & V. Vågenes (Red), *"Uhuru na umoja" Samfunn og utdanning i Tanzania* (s. 19-48). Bergen

Wedgwood, R. (2010): Tanzania. I Peterson P., Baker E. & McGaw B. (Red.), *International Encyclopedia of Education* (s. 841-846). Amsterdam: Elsevier/AP

8 Vedlegg

8.1 Vedlegg 1

Interview guide: students

Background information: family situation

What does a typical day look like for a traditional maasai woman? From morning to bedtime.

What does a typical day look like for a traditional maasai man? From morning to bedtime.

What does a typical day look like for your sister or a maasai girl? From morning to bedtime

Can you tell me about what the gender roles in the maasai culture are like?

What does the women do? And what does the men do?

How does your family feel about you staying at school to finish secondary school?

Do they approve/disapprove?

What do you want to do when you are graduated from secondary school?

Where do you see yourself in ten years from now?

How does your life look like? Where do you live? Do you have a family? Do you have a job? Do you have an education? Do you live in the city or in a village?

How do you think maasae girls who does not get secondary school education lives looks like ten years from now?

Some people think that education ruins the Maasai culture. What do you think about that?
Do you agree or not? Why?

What do you think are the advantages for you by finishing secondary school?

Can you think of any reasons why finishing secondary school would be a disadvantage for you?
If so, can you explain?

Do you think that you will be able to move back to your home/district and find a job as
there?

Would you like that?

8.2 Vedlegg 2

Interview guide: teachers

Background information

How did you become a teacher?

Where did you go to school?

Why did you decide that you wanted to become a teacher?

Can you tell me about what the gender roles in the maasai culture are like?

What does the women do? And what does the men do?

Some people thinks that education ruins the maasai culture. What do you think about that?

Do you agree or not? Why?

Do you know what students that have graduated from this secondary school are doing today?

Do they have a job?

Are they living in cities or in villages?

Are they back with their families?

Did they go to college or university?

What do you think the maasai girls that are graduating secondary school are hoping for in the future?